

Verslag Intervisiebijeenkomst 'Structuurschets Voorzieningen' Nijmegen

1. Inleiding

De conferentie op 28 maart 2011 was de eerste in een reeks van meerdere bijeenkomsten in diverse gemeenten. Centraal stond de casus Waterkwartier. Een volkswijk in Nijmegen met ca. 6700 inwoners, onderdeel van de wijk de Biezen. De wijk wordt de komende jaren geherstructureerd en uitgebreid. De gemeente denkt ook na over de benodigde voorzieningen in dit gebied en over het proces om tot ontwikkeling van die voorzieningen te komen. Daarmee was Waterkwartier een interessante casus voor Structuurschets Voorzieningen 2.0, een onderwerp op de agenda van Bouwstenen voor Sociaal.

2. Opzet conferentie

De conferentie kende ca. 20 deelnemers, deels afkomstig uit de gemeente Nijmegen en deels van buiten de gemeente. Er werd in duo's gewerkt (zoveel mogelijk met iemand uit Nijmegen en iemand van buiten Nijmegen). Ieder duo vertegenwoordigde een rol van een maatschappelijke organisatie of afdeling van de gemeente. Daarnaast waren er enkele 'critical friends'; zij observeerden het proces en gaven feedback.

De deelnemers dienden de volgende vragen te beantwoorden:

- Wat is hun visie op wat er voor de wijk nodig is?
- Wat kunnen zij hieraan bijdragen?
- Hoe willen zij met andere samenwerken?
- Hoe dient het ontwikkelproces eruit te zien?

Hierbij gaven zij zo goed mogelijk invulling aan:

- samenwerking en horizontaal partnerschap;
- handelen vanuit zowel inhoudelijke én vastgoedbril;
- betrekken van bewoners;
- mogelijkheid tot het betrekken van marktpartijen.

3. Wat waren de bevindingen?

Inhoudelijk:

- De relatie tussen de oude volkswijk en de nieuwe moderne Waalfront wijk: wil men beide groepen bewoners trekken in één bepaalde voorziening of is dat een illusie? Bijv. welke kinderen gaan waar naar school? Wie wil wie ontmoeten?
- Concentratie van voorzieningen: zoveel mogelijk concentreren of kiezen voor decentrale kleine voorzieningen? Vanuit zorg gezien werd gepleit voor kleine voorzieningen voor ontmoeting verspreid over de wijk.
- Zoeken naar verbinding en kansen voor ontmoeting
- Voor bewoners is halen en brengen belangrijk. Als nieuwe bewoners alleen komen halen, wie zijn dan de dragende krachten onder de voorzieningen?

- Bewoners willen ruimte in de wijk voor feesten en partijen.
- Zorginstelling zoekt bij deconcentratie een steunstructuur in de wijk en heeft de behoefte hiervoor aan te haken bij andere voorzieningen.
- Ruimte voor 'rommelzones' in oude wijk: de kunst van het loslaten en vertrouwen op het zelf organiserend vermogen.

Proces:

- Partijen hebben tijd nodig om elkaar te leren kennen en aan elkaar te wennen
- Zodra deelnemers een bepaalde partij vertegenwoordigen hebben zij de neiging alleen voor dit belang op te komen en wordt er weinig op elkaars wensen en visies ingespeeld.
- Bewoners: denken vanuit de huidige situatie. Partners hebben de neiging de mening van bewoners niet te horen.
- Zorgorganisatie en welzijnsorganisatie voelen zich erg afhankelijk van subsidies en financiering, weinig ruimte voor ondernemerschap?
- Woningcorporaties zoeken naar partners voor activiteiten in hun vastgoed
- Heeft de gemeente nog geld voor stenen of alleen voor activiteiten?
- Ontwikkelaars willen flexibel vastgoed en zijn op zoek naar 'package deals'

4. Conclusie

Het was een interessante en zinvolle bijeenkomst waarin we de ingewikkeldheid van een structuurschets voorzieningen 2.0 ervaren hebben. De volgende dilemma's zijn gesignaleerd.

Dilemma's:

- Besturing: plannen versus schetsen
- Rolopvatting gemeente; leiden/regisseren versus stimuleren/faciliteren
- Financiering door gemeente: via gebouwen of via subsidies
- Bewoners: inspraak versus coproductie en huidige bewoners versus toekomstige bewoners
- Sociale opbouw: sturen versus laissez faire
- Kleur voorzieningen: geprofileerd versus neutraal (voor iedereen)
- Vastgoedontwikkeling en -eigendom: gemeente versus derden en gebundelde grote voorzieningen of meer gespreide kleine voorzieningen.

Deze dilemma's zullen we bij de volgende casussen (Breda, Den Bosch, Houten) verder uitwerken/aanvullen en deze als keuzevraagstuk steeds inbrengen. De bevindingen worden rond de zomer 2011 samengevat in een publicatie. Hieraan wordt aandacht besteed bij de presentatie van de voortgang van de agenda Bouwstenen voor Sociaal in november 2011.

Anita Keita
3 april 2011

Bijlage: verslag van 'critical friend', socioloog Henk Pere die bij de bijeenkomst in Nijmegen observator van het proces was.

Bijlage: Verslag van 'critical friend' Henk Pere

De gemeente Nijmegen beschikt over veel voor accommodaties cq. maatschappelijk vastgoed op de terreinen van sport, cultuur, recreatie, welzijn en jeugd. Al deze voorzieningen moeten worden onderhouden, geëxploiteerd en soms vervangen, herzien en/of vernieuwd. In de workshop in het Waterkwartier waartoe ondergetekende "als critical friend" was uitgenodigd, moet ook een nieuwe voorziening komen ter vervanging van een aantal bestaande.

Allereerst gaat het dan om het voormalige gemeenschapshuis waar ik te gast ben en dat bijna 50 jaar een particulier initiatief was waar buurtactiviteiten werden ontplooid inclusief bruiloften en partijen. Met pijn in het hart heeft de bevroren voorzitter Ruud de Vries dit centrum dat zonder subsidie de goedkoopste koffie aan zijn gasten kon aanbieden, moeten overdragen aan de gemeente. Niet langer kon worden voldaan aan de wettelijke voorschriften, ook ontstond er een chronisch tekort aan vrijwilligers. Gevolg, geen bruiloften en partijen meer (gemeente mag geen paracommerciële activiteiten verrichten) en dus duurder koffie.

De andere voorzieningen betreffen een naastgelegen gemeentelijk wijkcentrum en een 2-tal schoolgebouwen van Conexus.

Hamvragen tijdens de workshop waren: hoe moet die nieuwe voorziening eruit zien, vanuit welke visie start je, aan welke concrete eisen moet de voorziening dan voldoen en welke partners kunnen en moeten daaraan een bijdrage leveren.

Deze manier van denken en werken is een reactie op gangbaar, versnipperd beleid waarbij op zichzelf staande plannen worden gesmeed die onderling weinig tot geen samenhang vertonen. Met de gemeente niet zelden in de rol van regisseur. Het streven van de gemeente is nu gericht op zogeheten integraal beleid, met alle betrokkenen in de rol van partners in business. Integraal betekent: zoveel mogelijk relevante zaken gelijktijdig onder de loep nemen en op elkaar afstemmen, zowel voor de korte als voor de langere termijn. Dat vereist onder meer dat de partners over hun eigen domeintje (vakgebied) heen kijken en bereid zijn samen verantwoordelijkheid te dragen, zowel voor het proces van totstandkoming als voor het eindresultaat. Als dat lukt, dan wordt een halt toegeroepen aan te kortzichtig beleid, een veelgehoorde klacht. In het midden van de discussie over nieuwe wijkvoorzieningen staan natuurlijk de huidige en toekomstige bewoners van Waterkwartier en hun richtinggevende behoeften. In deze constructie krijgt de gemeente kans om de rol van (dwingende) regisseur van zich af te schudden en zich de rol van gelijkwaardig partner aan te meten. In tijden van krimpende budgetten en een zich terugtrekkende overheid, komt dit natuurlijk goed uit. Wie dit alles maar vaag vindt, een fictief voorbeeld. Stel, er moet in de wijk een nieuw schoolgebouw komen. Op dat moment is het handig om ook eens even te kijken of in een dergelijk duur gebouw ook andere diensten kunnen worden ondergebracht zoals kinderopvang, huiswerkbegeleiding, bibliotheekachtige zaken, taalcursussen etc. Multifunctioneel denken heet dat maar dat vraagt wel om een veel bredere oriëntatie.

In het Waterkwartier komt er dus, zoals gemeld, ook een nieuwe voorzieningenstructuur. Zo'n 20 experts, zowel van binnen als buiten de gemeente en uit verschillende vakgebieden, bogen zich over de vraag hoe die eruit moet zien. Waarbij de workshop ook werd gebruikt als

oefening om te zien of en hoe partners met elkaar kunnen en willen samenwerken. Van oudsher is het Waterkwartier een typische volkswijk met 6.700 inwoners maar dat gaat veranderen. Sommigen trekken weg, jongeren komen erbij en stellen andere eisen. Een deel wil echter ook het volkskarakter behouden.

Daarnaast komen het Waalfront, zie filmimpessie <http://www.waalfrontnijmegen.nu/home.php> en de nieuwe stadsbrug eraan en ook dit heeft invloed op de benodigde voorzieningenstructuur. Het Waterkwartier groeit immers uit naar 10.000 inwoners met een andere samenstelling.

En dan is het ook nog de vraag: Moet er een centrale voorziening komen en/of voorzieningen op meerdere locaties? Veel vragen, niet makkelijk te beantwoorden, je hebt veel informatie nodig terwijl je mag rekenen op een langdurig proces. Wat heb ik als "critical friend" gezien en als analyse meegegeven?

Ik zag veel motivatie bij de verschillende experts om samen iets te bereiken maar ook de neiging om weer snel op je eigen domein/vakgebied terug te vallen. Interessant was voorts de idee om ook experts van buiten de gemeente erbij te halen zodat van die ervaring geleerd kan worden. Omdat we hier met een nieuwe aanpak te maken hebben, zullen er vermoedelijk nog vele overlegondes nodig zijn voordat men aan elkaar is gewend en er zicht is op een bevredigend eindresultaat.

Er groeit iets moois in het Waterkwartier.

Henk Pere